

تکنیک‌های مضرابی برای سنتور

تالیف و اجرا: محمد سلیمانیان

تکنیک‌های مضرابی
برای سنتور

محمد سلیمانیان

تحقیق، گردآوری و نگارش: محمد سلیمانیان

طرح جلد: نازنین خزان

نُت‌نگاری: محمد سلیمانیان

صفحه‌آرایی: نای و نی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۹-۰۰-۸۰۲۶۲۹-۰۰۶-۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

سرشناسه: سلیمانیان، محمد

عنوان: تکنیک‌های مضرابی برای سنتور

نام پدیدآور: محمد سلیمانیان

مشخصات نشر: تهران: نای و نی ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص. پارتیسیون

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: سنتور-آموزش

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ اس ۹/س MT۷۲۵

رده بندی دیویی: ۷۸۹/۷۴

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۶۸۶۱۲

تهران - خیابان انقلاب - مقابل دانشگاه تهران

مجموع تجاری فروزنده - طبقه همکف - شماره ۳۰۸

تلفن: ۶۶۶۶۷۴۰۵-۶۶۹۵۷۵۹۴

تلفن پخش: ۰۹۱۲-۳۳ ۷۷ ۹۹۴

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به نشر نای و نی می‌باشد.

هرگونه تکثیر و تولید (کلی و جزئی) به هر صورت

(چاپ، فتوکپی، صوتی، تصویری و الکترونیکی یا دیجیتال)

بدون مجوز کتبی ناشر، ممنوع بوده و پیگرد قانونی دارد.

فروشگاه اینترنتی: www.nayoney.com

دریافت مجموعه صوتی کتاب

با اسکن QR کد یا ورود به وبسایت www.nocopy.ir

پس از تراشیدن پوشش، کد درج شده در برجسب No Copy (داخل جلد)

را وارد وبسایت نموده و پس از مشاهده لینک دریافت، مجموعه صوتی کتاب را دانلود نمایید.

تماس با نگارنده:

soleymanian_mohammad@yahoo.com

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

فهرست

مقدمه	۵
تقسیم‌بندی تکنیک‌های مضرابی	۷
ریز	۷
مهم‌ترین انواع ریز و تکنیک‌های مربوط به آن	۸
علائم مربوط به ریز بدون پیش‌ریز	۱۵
علائم مربوط به ریز با پیش‌ریز	۱۸
غلت (تریل)	۳۳
تکیه	۳۸
سر مضراب	۴۵
تحریر و شیوه‌های اجرای آن روی ساز سنتور	۵۱
بسط و گسترش تکنیک‌های مضرابی بر روی ساز سنتور	۶۵
ارتباط بسط و گسترش تکنیک‌های مضرابی	۶۷
تمرین تکنیک‌های مضرابی	۶۸
منابع	۱۱۸

مهم‌ترین انواع ریز و تکنیک‌های مربوط به آن

۱- ریز بدون پیش‌ریز (ساده)	۱۷- ریز مالش
۲- ریز با پیش‌ریز (مجزّأ)	۱۸- سینه‌مال کبیر
۳- ریز دوراست دوچپ	۱۹- سینه‌مال صغیر
۴- ریز پاملخی	۲۰- دوتایی به‌پایین، ریز کوتاه (سینه‌مال پایین رونده)
۵- ریز با زینت منفصل	۲۱- دوتایی به‌پایین، تک
۶- ریز با زینت متصل	۲۲- دوتایی به‌بالا تک
۷- ریز آکسان‌دار با زینت متصل	۲۳- دوتایی به‌بالا ریز کوتاه (سینه‌مال بالا رونده)
۸- ریز با زینت جفت منفصل	۲۴- تک و ریز چهارتایی
۹- ریز با زینت جفت متصل	۲۵- تک و ریز چهارتایی با فاصله سوم
۱۰- جفت ریز بدون آکسان	۲۶- تک و ریز با اتصال
۱۱- جفت ریز با آکسان	۲۷- چپ ریز
۱۲- جفت ریز با زینت منفصل	۲۸- ریز و ریز با اتصال (لگاتو)
۱۳- جفت ریز با زینت متصل	۲۹- ریز مداوم یا پیوسته
۱۴- جفت ریز با زینت جفت منفصل	۳۰- ریز ناتمام
۱۵- جفت ریز با زینت جفت متصل	۳۱- ریز مقطع
۱۶- ریز با فاصله سوم	۳۲- ریز توقف

در تقسیم‌بندی انواع ریز، سعی شده است که به مهمترین آنها اشاره شود؛ چراکه تکنیک‌های مضرابی می‌توانند در ترکیب یا یکدیگر ظاهر شوند و در این صورت انواع نامحدودی از تکنیک‌ها به وجود می‌آید. به‌طور مثال: ترکیب انواع سرمضراب با انواع ریز و یا انواع تکیه با انواع ریز، ترکیبات متنوعی از تکنیک‌های مضرابی را به وجود می‌آورد که این مسئله به خلاقیت و زیبایی‌شناسی نوازندگان برمی‌گردد و ایشان می‌توانند با یادگیری و تمرین بر روی تکنیک‌های مضرابی مهم، آمیخته‌های متنوعی از آنها را بنوازند.

۱- ریز بدون پیش‌ریز (ساده)

در این قسمت، انواع ریز بدون پیش‌ریز و ساده، به صورت شمارشی مورد بررسی قرار گرفته و به علت اهمیت موضوع و پیوستگی و سرجمع بودن، به چپ‌ریز آن هم اشاره شده‌است و در مواردی به دلیل آوردن مثالی از منبع، ریز با فاصله سوم آن هم که مربوط به تکنیک غلت می‌شود توضیح داده شده‌است. برای هر ریز، لفظی در نظر گرفته شده‌است که اجرای ریز تفکیکی، راحت‌تر انجام شود.

۱-۱_ ریز دوتایی در مقاله داریوش صفوت به عنوان یکی از موارد ریز زینت قید شده و به دو صورت آمده:

تک‌مضراب با نت زینت.

تک‌مضراب با اشاره‌ای خارج از میزان.

در این مجموعه، ریز دوتایی با نت‌های دولاچنگ در نظر گرفته شده‌است که در شروع تمرین ریزهای تفکیکی بسیار مهم جلوه می‌کند و با تعویض مضراب‌های راست و چپ و همچنین آکسان و تأکیدی که به مضراب چپ داده می‌شود، فرمان‌پذیری دست‌چپ را از ذهن، میسر می‌کند و قوتی به مضراب چپ می‌بخشد. لفظ (بارا) برای اجرای این تکنیک مناسب است.

همچنین در این ریز، تمرین‌های دوتایی به بالا و دوتایی به پایین هم ذکر شده‌است که هنرجویان را با حرکت ملودی، وصل پوزیسیون‌ها و الگوهای مختلف مضرابی آن آشنا می‌سازد.

۱-۲_ تمرین اولیه ریز با الگوی ابوالحسن صبا به شکل ریز سه‌تایی و کوتاه مطرح شده که با حرف T بر روی نت چنگ مشخص می‌شود و در نمونه‌ای دیگر با فاصله سوم قابل اجراست. (بارابام)

نحوه نوشتن

نحوه اجرا

در نگاهی دیگر می‌توان این ریز کوتاه را، با تعویض مضراب‌های راست و چپ و همچنین با آکسان مضراب چپ آخر اجرا کرد که موجب تأکید و تقویت مضراب چپ خواهد شد.

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

The diagram shows two rows of musical notation. Each row starts with a single note on a staff, labeled 'نحوه نوشتن' (writing style), with a 'V' above it. An arrow points to the right, where the same note is shown as a triplet of three notes, labeled 'نحوه اجرا' (execution style), with 'V' above each note and an accent (>) under the final note.

در قسمت تمرین‌ها، ریز سه‌تایی هم با الگوهای سه‌تایی به بالا، سه‌تایی به پایین، برودری به بالا و برودری به پایین همراه با تنوع مضرابی قید شده که از حرکات مهم ملودی است و در اجرای تکنیک‌های مضرابی، مفید جلوه می‌کند.

۱-۳ نمونه بعد، ریز کوتاه چهارتایی است که در الگوی ابوالحسن صبا با خط تیره‌ای روی نت چنگ مشخص شده و می‌توان این تکنیک را با فاصله سوم هم اجرا کرد.

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

The diagram shows two rows of musical notation. Each row starts with a single note on a staff, labeled 'نحوه نوشتن' (writing style), with a horizontal bar above it. An arrow points to the right, where the same note is shown as a triplet of three notes, labeled 'نحوه اجرا' (execution style), with 'V' above each note and an accent (>) under the final note.

این نمونه، در تمرینات فرامرز پایور با فیگور ریتمیک دیگری نوشته شده است که از نظر ریتمیک صحیح است. (بارابا/بام)

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

The diagram shows two rows of musical notation. Each row starts with a single note on a staff, labeled 'نحوه نوشتن' (writing style), with a horizontal bar above it. An arrow points to the right, where the same note is shown as a triplet of three notes, labeled 'نحوه اجرا' (execution style), with 'V' above each note, an accent (>) under the final note, and a bracket labeled '3' under the triplet.

مهم‌ترین ایده برای این تمرین، آکسان مضراب چپ آخر، برای قدرت بیشتر دست چپ است که از برجسته‌ترین نقاط ضعف هنرجویان سنتور محسوب می‌شود. همچنین می‌توان با تعویض مضراب‌های راست و چپ در این تکنیک، موجبات تمرکز و تفکیک خلاق‌تر مضراب‌ها را فراهم کرد.

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

The diagram shows two rows of musical notation. Each row starts with a single note on a staff, labeled 'نحوه نوشتن' (writing style), with a horizontal bar above it. An arrow points to the right, where the same note is shown as a triplet of three notes, labeled 'نحوه اجرا' (execution style), with 'V' above each note, an accent (>) under the final note, and a bracket labeled '3' under the triplet.

۴-۱- ریز پنج تایی در نوشته‌های صبا با حرف T روی نت سیاه، در نظر گرفته شده و با فاصله سوم هم ارائه شده است. (بارابارا/بام)

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

با تعویض مضرب‌های راست و چپ در این تکنیک و همچنین قوی‌تر اجرا کردن آخرین مضرب چپ، موجبات تقویت دست چپ، در اجرای ریزها فراهم می‌شود و البته جهت درست نوشتن فیگور اجرا، سکوت دولاچنگ به آن اضافه می‌شود.

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

۵-۱- ریز شش تایی: در الگوهای صبا و فرامرز پایور با نت چنگ نقطه‌دار مشخص شده و علامتی برای آن در نظر گرفته نشده است؛ چرا که در اصول و قواعدی که ابوالحسن صبا برای ردیف نوازی تبیین کرده، نت‌هایی که با کشش چنگ نقطه‌دار و کشش‌های بلندتر هستند، مثل: چنگ دو نقطه، سیاه، سیاه نقطه‌دار و... باید به صورت مضرب ریز اجرا شوند که البته این ریزها باید با یک ضربه تک اول و به اصطلاح، پیش‌ریز، اجرا شوند که در جای خود، توضیح داده خواهد شد.

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

(الگوی ابوالحسن صبا)

(الگوی فرامرز پایور)

آکسان مضرب چپ آخر در این تمرین، برای قوی شدن دست چپ، بسیار مؤثر است. (بارابارا/بام)

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

۶-۱_ الگوی ریز هفت تایی در تمرینات ابوالحسن صبا، فرامرز پایور و اساتید دیگر بیان نشده، ولی در ادامه ریزهای تعدادی و تفکیک شده مؤثر است و با راست و چپ بالعکس و آکسان مورد نظر، تمرکز و مهارت نوازنده را بیشتر می‌سازد. (بارابارا/بارابام)

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

The diagram shows two rows of musical notation. The top row shows a single note on a staff with the label 'نحوه نوشتن' (writing style) above it. An arrow points to the right, where the same note is shown with a rhythmic pattern of seven notes above it, labeled 'نحوه اجرا' (performance style). The bottom row shows a single note on a staff with a 'v' above it, and an arrow points to the right, where the same note is shown with a rhythmic pattern of seven notes above it, also labeled 'نحوه اجرا'.

۷-۱_ ریز هشت تایی در کتاب دوره اول سنتور ابوالحسن صبا، خودآموز سنتور حسین صبا و دستور سنتور فرامرز پایور با نت سیاه نوشته شده و با نت‌های سه لایچنگ اجرا می‌شود. جابه‌جایی مضرب‌های راست و چپ و آکسان آخرین چپ، همچنان می‌تواند از ایده‌های اجرای این ریز باشد. (بارابارا/بارابام)

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

The diagram shows three columns of musical notation. Each column has a top staff labeled 'نحوه نوشتن' (writing style) and a bottom staff labeled 'نحوه اجرا' (performance style). The top staff shows a single note. The bottom staff shows a rhythmic pattern of eight notes. The first two columns have a 'v' above the note, and the third column has a 'v' above the note and a 'v' above the first note of the rhythmic pattern. Arrows point from the top staff to the bottom staff in each column.

۸-۱_ ریز نه تایی (بارابا/بارابا/بارابام)

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

The diagram shows two rows of musical notation. The top row shows a single note on a staff with the label 'نحوه نوشتن' (writing style) above it. An arrow points to the right, where the same note is shown with a rhythmic pattern of nine notes above it, labeled 'نحوه اجرا' (performance style). The bottom row shows a single note on a staff with a 'v' above it, and an arrow points to the right, where the same note is shown with a rhythmic pattern of nine notes above it, also labeled 'نحوه اجرا'.

۹-۱_ ریز ده تایی (بارابا/بارابا/بارابام)

نحوه نوشتن   نحوه اجرا

The diagram shows two rows of musical notation. The top row shows a single note on a staff with the label 'نحوه نوشتن' (writing style) above it. An arrow points to the right, where the same note is shown with a rhythmic pattern of ten notes above it, labeled 'نحوه اجرا' (performance style). The bottom row shows a single note on a staff with a 'v' above it, and an arrow points to the right, where the same note is shown with a rhythmic pattern of ten notes above it, also labeled 'نحوه اجرا'.

Mezraab Techniques for Santur

by: Mohammad Soleymanian

ISMN:979-0-802629-06-6

9 790802 629066

www.nayoney.com

Design: Nazanin Khazaei

